

U 42/2025 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om förslaget till ändring av rådets EuroHPC-förordning

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 15 juli 2025 till rådets förordning om ändring av EuroHPC-förordningen (EU) 2021/1173 (COM(2025) 414 final), samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 2 oktober 2025

Forsknings- och kulturminister Mari-Leena Talvitie

Undervisningsråd Petteri Kauppinen

29.9.2025

FÖRSLAG TILL ÄNDRING AV RÅDETS EUROHPC-FÖRORDNING

1 Bakgrund

Europeiska kommissionen antog den 15 juli 2025 ett förslag ([COM\(2025\) 414 final](#)) till rådets förordning om ändring av rådets förordning (EU) 2021/1173 om bildande av det gemensamma företaget för ett europeiskt högpresterande datorsystem och om upphävande av förordning (EU) 2018/1488 (nedan EuroHPC-förordningen). Kommissionen föreslår att verksamheten inom det gemensamma företaget för ett europeiskt högpresterande datorsystem (nedan det gemensamma företaget EuroHPC) utvidgas till att omfatta inrättande av AI-gigafabriker och stöd till forsknings- och innovationsverksamhet som gäller kvantteknik.

Bakgrunden till förslaget är det InvestAI-initiativ som kommissionen offentliggjorde i februari 2025, det meddelande om en handlingsplan för AI-kontinenten (COM(2025) 165 final, E 52/2025 rd) som kommissionen antog i april 2025 och meddelandet om EU:s kvantstrategi (COM(2025) 363 final, E 75/2025 rd).

Målet för kommissionens InvestAI-initiativ är att locka aktörer att investera 200 miljarder euro i artificiell intelligens (AI) och superdatorkapacitet i Europa. Initiativet inbegriper ett förslag om att inrätta högst fem AI-gigafabriker, vars kostnadsberäkning uppgår till sammanlagt högst 20 miljarder euro.

Kommissionens handlingsplan för AI-kontinenten är en övergripande strategisk plan för hur kommissionen ska främja en politik som anknyter till artificiell intelligens under sin mandatperiod. Ett av förslagen i strategin är att investera i AI-gigafabriker, som ska finansieras med såväl offentliga som privata medel. I samband med handlingsplanen för AI-kontinenten offentliggjorde det gemensamma företaget EuroHPC en ansökningsprocess där aktörer kunde anmäla sitt intresse för att inrätta gigafabriker. Ett företagskonsortium som samordnats av Nokia lämnade in en intresseanmälan om en AI-gigafabrik, som stöds av [Finlands regering](#). Det lämnades även in tre andra intresseanmälningar om att inrätta en AI-gigafabrik i Finland. Sammanlagt lämnades det in [76 intresseanmälningar](#).

Kommissionens kvantstrategi för EU baseras på de åtgärder som presenteras i EU:s konkurrenskraftskompass. Strategin beaktar EU:s förklaring om kvantteknik från 2023 och rekommendationerna från arbetsgrupperna med experter från EU:s medlemsstater. I visionen för strategin betonas tillvaratagande av unionens befintliga styrkor, nämligen forskning i världsklass, vetenskaplig excellens, en livskraftig bas för uppstartsföretag och stark offentlig finansiering. Målet för strategin är att motverka fragmentering, påskynda användningen inom industrin och säkerställa strategiskt oberoende inom kvantteknik.

Det gemensamma företaget EuroHPC

Det gemensamma företaget EuroHPC bildades genom rådets förordning i oktober 2018 ([\(EU\) 2018/1488](#)). Förordningen har uppdaterats och den tidigare förordningen upphävdes i juli 2021 ([\(EU\) 2021/1173](#)). I EuroHPC-förordningen fastställs målen och uppdragen för det

gemensamma företaget EuroHPC. Det gemensamma företaget har i uppdrag att utveckla, ta i drift och upprätthålla superdator- och kvantdatorinfrastruktur och tjänster i samband med den.

EuroHPC-förordningen uppdaterades i juni 2024 ([2024/1732](#)) genom att verksamheten inom det gemensamma företaget EuroHPC utvidgades till att omfatta inrättandet av AI-fabriker (U 18/2024 rd). En AI-fabrik erbjuder datorinfrastruktur som består av en AI-optimerad superdator och tjänster i anslutning till den.

Finland som värd för EuroHPC-superdatorer

År 2019 valde det gemensamma företaget EuroHPC att placera superdatorn LUMI i datacentret CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy i Kajana. Superdatorn LUMI togs i bruk 2022. I [december 2024](#) beslutade det gemensamma företaget EuroHPC att superdatorn LUMI ska ersättas med AI-fabriken LUMI, som inkluderar superdatorn LUMI-AI, som tas i bruk 2027, kvantdatorn LUMI-IQ och tjänster i anslutning till dem. I det inledande skedet använder AI-fabriken LUMI superdatorn LUMI. De totala kostnaderna för AI-fabriken LUMI är 612 miljoner euro, varav EU:s finansiella bidrag är 306 miljoner euro, Finlands andel 250 miljoner euro och de övriga LUMI-partnerskapsländernas andel 56 miljoner euro.

2 Förslagets syfte

Genom ändringen av EuroHPC-förordningen svarar man på den betydande tekniska utveckling som har skett på området artificiell intelligens efter det att den ursprungliga förordningen trädde i kraft 2021 och den föregående ändringen av förordningen trädde i kraft 2024.

Målet för förslaget är att det gemensamma företaget EuroHPC ska kunna förvärva AI-gigafabriker tillsammans med medlemsstaterna och företag. Avsikten är att med hjälp av gigafabrikerna få förstklassig datorkapacitet i Europeiska unionen och tjänster för utveckling av artificiell intelligens. Dessutom ges det gemensamma företaget EuroHPC ansvar för specifika delar av genomförandet av EU:s kvantstrategi.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

När det gäller AI-gigafabriker föreslås det att man till EuroHPC-förordningen som nytt mål och verksamhetspelare för det gemensamma företaget EuroHPC lägger till bildande och drift av AI-gigafabriker. I förordningen fastställs de olika parternas finansiella bidrag, kriterierna för urval av gigafabriker och principerna för EU:s andel av åtkomsttiden till en gigafabriks superdator.

Enligt kommissionens förslag ska EU:s finansiella bidrag till investeringskostnaderna för gigafabrikerna vara högst 17 procent. De medlemsstater i det gemensamma företaget EuroHPC som deltar i en gigafabrik ska bidra till finansieringen med ett belopp som minst motsvarar unionsbidraget. Finansieringen från EU och medlemsstaterna kan även ske på så sätt att de förbinder sig att köpa åtkomsttid till superdatorn. Företagskonsortiet för en gigafabrik ska stå för de resterande investeringskostnaderna för gigafabriken samt för de totala driftskostnaderna. EU och medlemsstaterna får en andel av åtkomsttiden till gigafabrikens superdator som motsvarar deras finansiella bidrag till investeringskostnaderna. Medlemsstaterna ska till det gemensamma företaget lämna en handling av vilken deras finansiella åtagande framgår. Enligt förslaget ges medlemsstaterna möjlighet att använda sina anslag inom ramen för EU:s facilitet för återhämtning och resiliens för att finansiera sina nationella bidrag. Det gemensamma företaget EuroHPC ska äga en andel av AI-gigafabrikens datorinfrastruktur som motsvarar unionsbidraget.

AI-gigafabriken ska omfatta ett offentligt ledningsorgan som består av företrädare för kommissionen och de deltagande stater som tillhandahåller offentlig finansiering till den specifika AI-gigafabriken. Detta ledningsorgan ska ge ett förhandsgodkännande till åtkomstavtal med tredjeländer, betydande ändringar av den rättsliga eller finansiella strukturen och betydande förändringar i gigafabrikenas syfte.

Det föreslås att man från artikeln om användningen av EuroHPC-superdatorer stryker bestämmelsen om att användningen ska fokusera på civila tillämpningar.

Dessutom föreslår kommissionen att det gemensamma företaget EuroHPC ska ges ansvar för specifika delar av genomförandet av EU:s kvantstrategi. Det föreslås att man i förordningen lägger till följande åtgärder för det gemensamma företaget: stödja tillämpad forskning och innovation inom kvantteknik, stödja uppstarts- och tillväxtföretag samt ibruktageand av teknik, utveckla nationella kvantkompetenscenter, utveckla kompetens samt stödja internationellt samarbete. Verksamheten inom det gemensamma företaget EuroHPC ska omfatta kvantdatorer, simuleringar, kvantdataöverföring samt avkännings- och mätteknik. Dessutom föreslås det att det inrättas en rådgivande grupp för kvantstrategin, till vilken styrelsen för det gemensamma företaget EuroHPC och medlemmarna i den privata sektorn utnämner sex företrädare var.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna

Den rättsliga grunden för förslaget är artikel 187 och artikel 188 första stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt (EUF-fördraget). Enligt artikel 187 i EUF-fördraget kan unionen bilda gemensamma företag eller andra organisationer som krävs för att effektivt genomföra unionens program för forskning, teknisk utveckling och demonstration. Enligt artikel 188 första stycket i EUF-fördraget ska rådet, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén, anta de bestämmelser som avses i artikel 187. Statsrådet anser att den rättsliga grunden är lämplig.

Enligt kommissionen är subsidiaritetsprincipen tillämplig eftersom förslaget inte omfattas av Europeiska unionens exklusiva behörighet. Enligt kommissionen är förslaget förenligt med subsidiaritetsprincipen eftersom dess mål, nämligen att stärka forsknings- och innovationskapaciteten, förvärva superdatorer och kvantdatorer samt tillgängliggöra infrastruktur för högpresterande datorsystem, kvantdatorer och data i hela unionen med hjälp av det gemensamma företaget EuroHPC, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare bättre kan uppnås på EU-nivå för att undvika onödigt dubbelarbete, bibehålla en kritisk massa och säkerställa att offentlig finansiering används på ett optimalt sätt.

För att uppnå målen i fråga om industriellt ledarskap och handlingsplanen för AI-kontinenten anser kommissionen att förordningen om bildande av det gemensamma företaget kräver en riktad ändring som gör det möjligt för det gemensamma företaget EuroHPC att ta hänsyn till gigafabrikenas särdrag och genomföra EU:s kvantstrategi. På grund av kvant- och AI-teknikens karaktär och storleken på de investeringar som krävs för gigafabriker och kvantteknik kan Europa endast uppnå en ledande ställning inom denna kritiska teknik genom gemensamma åtgärder på unionsnivå.

Eftersom förslaget handlar om att ändra befintlig lagstiftning bör man vid övervägandet av subsidiariteten beakta att bindande EU-lagstiftning inte kan ändras på nationell nivå.

Enligt kommissionen är förslaget förenligt med proportionalitetsprincipen som anges i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. Statsrådet anser att förslaget består av en ändamålsenlig samarbetsram som passar verksamhetsområdet för AI-gigafabriker och kvantteknikområdet, vilka omfattas av initiativet, att det inte går utöver vad som är nödvändigt för att lösa de identifierade problemen och att det står i proportion till de uppställda målen.

Statsrådet anser att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

5 Förslagets konsekvenser

Kommissionen har inte gjort någon konsekvensbedömning eller efterhandsutvärdering av förslaget eftersom det handlar om en ändring av en befintlig förordning. På grund av att de ändringar av förordningen som föreslås, och som ger det gemensamma företaget EuroHPC i uppdrag att agera på AI- och kvantteknikområdet, är mycket riktade finns det enligt kommissionen inget behov av att genomföra en konsekvensbedömning.

Enligt kommissionen har berörda parter rådfrågats ingående vad gäller gigafabriker. En debatt om frågan har förts med medlemsstaterna i styrelsen för det gemensamma företaget EuroHPC liksom diskussioner med viktiga offentliga och privata aktörer. Dessutom ordnade det gemensamma företaget EuroHPC i april–juni 2025 en ansökningsprocess där aktörer kunde anmäla sitt intresse för AI-gigafabriker. Kommissionen har som mål att ordna den egentliga ansökningsprocessen i slutet av 2025 eller i början av 2026 efter det att ändringen av förordningen har antagits.

När det gäller kvanttekniken har man i förslaget beaktat resultaten från det offentliga samrådet i samband med EU:s strategi för kvantteknik. Samrådet samlade in bidrag från ett stort antal intressenter, där de betonade behovet av samordnade unionsåtgärder för att stödja utvecklingen av ett övergripande kvantekosystem. Viktiga prioriteringar ansågs vara långsiktiga investeringar i forskning, infrastrukturutveckling, kompetens, industriell utbyggnad på området och internationellt samarbete. Kommissionen förde även en debatt med medlemsstaterna i expertgruppen för kvantteknik.

Det föreslås att de nya åtgärder som ska vidtas av det gemensamma företaget EuroHPC ska finansieras med medel som överförs från programmen Horisont Europa, det digitala Europa och det sammanlänkade Europa. Avsikten är att för AI-gigafabriker överföra 600 miljoner euro från programmet Horisont Europa, 181 miljoner euro från programmet det digitala Europa och 220 miljoner euro från programmet det sammanlänkade Europa. Därtill är avsikten att senare avsätta 270 miljoner euro för det gemensamma företaget EuroHPC från programmen det digitala Europa och det sammanlänkade Europa.

När medlemsstaterna deltar i genomförandet av gigafabriker ska de delta i finansieringen med ett nationellt bidrag som motsvarar unionsbidraget. Medlemsstaterna får använda sina anslag inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens för att finansiera sina nationella bidrag.

Enligt kommissionens preliminära planer kommer de totala kostnaderna för en AI-gigafabrik att vara 4–5 miljarder euro. Om de totala kostnaderna är 4 miljarder euro kommer investeringskostnadernas andel att vara cirka 3 miljarder euro och driftskostnadernas andel 1 miljard euro. EU:s finansiella bidrag är högst 17 procent av investeringskostnaderna, det vill säga i det fallet cirka 680 miljoner euro. Det nationella bidraget är då minst 17 procent av investeringskostnaderna, det vill säga minst 680 miljoner euro. Företagskonsortiet ska stå för de resterande investeringskostnaderna, det vill säga cirka 2,64 miljarder euro, och för driftskostnaderna på cirka 1 miljard euro, det vill säga sammanlagt 3,64 miljarder euro.

När det gäller kvanttekniken är avsikten att överföra de 160 miljoner euro som i programmet Horisont Europa har avsatts för finansiering av kvantteknik 2026–2027 till det gemensamma företaget EuroHPC för att förvaltas av företaget.

6 Förslagets förhållande till grundlagen och till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Statsrådet anser inte att förslaget strider mot Finlands grundlag eller mot de grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter som Finland förpliktas av.

7 Ålands behörighet

Förslaget får inga direkta konsekvenser för Ålands ställning.

Enligt 27 § 8 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör bestämmelser om bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar till rikets lagstiftningsbehörighet.

8 Behandling av förslaget i Europeiska unionens institutioner och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Behandlingen av förslaget till förordning inleddes i Europeiska unionens råds arbetsgrupp för forskning i juli 2025. Målet är att EU:s konkurrenskraftsråd ska anta en allmän riktlinje om förslaget till förordning i december 2025.

Behandlingen i Europaparlamentet har ännu inte inletts. Europaparlamentet har inte utsett det utskott som ska ansvara för behandlingen eller en föredragande i ärendet. ([2025/0229\(NLE\)](#))

9 Den nationella behandlingen av förslaget

U-skrivelsen har utarbetats vid undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med arbets- och näringsministeriet.

U-skrivelsen har behandlats i ett skriftligt förfarande i följande sektioner i kommittén för EU-ärenden: sektionen för konkurrenskraft (EU 8), kommunikationssektionen (EU 19) och sektionen för forskning och innovationer (EU 20) den 11–15 september 2025. U-skrivelsen har även behandlats i EU-ministerutskottet den 19 september 2025.

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet understöder syftet med kommissionens förslag till ändring av EuroHPC-förordningen.

Enligt statsrådet är det viktigt att förbättra EU:s förmåga att utveckla och utnyttja artificiell intelligens, inklusive europeiska data- och datorinfrastrukturkapaciteter. Finland anser att de AI-gigafabriker som kommissionen föreslår kan främja målet att stärka Europas konkurrenskraft.

Statsrådet konstaterar att Finland har som mål att få en av de gigafabriker som kommissionen föreslår, förutsatt att förslaget till EuroHPC-förordning, näringslivets intresse och finansiella bidrag samt övriga förutsättningar utvecklas på ett gynnsamt sätt. Den gigafabrik som planeras i Finland ska till sin kapacitet vara lämplig att betjäna den finländska marknaden utan att snedvrida den genom eventuell överkapacitet.

Statsrådet anser att förvaltningsmodellen för AI-gigafabriker bör vara så tydlig och enkel som möjligt, i synnerhet ur företagets synvinkel. Det företagsinriktade förhållningssättet till gigafabriker betonar behovet av företags- och behovsbaserade förberedelser när gigafabriker inrättas.

Statsrådet stöder kommissionens förslag om att hållbarhet och energieffektivitet ska inkluderas i urvalskriterierna för konsortier för AI-gigafabriker i EuroHPC-förordningen.

Statsrådet anser att det är viktigt att EuroHPC-förordningen gör det möjligt att i utformningen och byggandet av AI-gigafabriker identifiera och hantera beroendet av aktörer utanför EU när det gäller den teknik och de komponenter som finns att tillgå.

Statsrådet stöder kommissionens förslag om att stryka den bestämmelse i EuroHPC-förordningen som handlar om att användningen av EuroHPC-superdatorer ska fokusera på civila tillämpningar. Ändringen skapar klarhet i fråga om möjligheterna att använda EuroHPC-superdatorer för bland annat säkerhets- och försvarsändamål.

Statsrådet betonar vikten av konsekvensbedömningar, både när det gäller AI-gigafabriker och genomförandet av kvantstrategin. Statsrådet anser att behandlingen av ärendet skulle ha främjats om kommissionen hade gjort en grundligare bedömning av i synnerhet förslaget ekonomiska konsekvenser och de resurser som det gemensamma företaget EuroHPC har för att sköta de nya uppgifterna. Under förhandlingarna bör det framför allt ges ytterligare information om de ekonomiska konsekvenserna av finansierings- och affärsverksamhetsmodellen för AI-gigafabriker.

Statsrådet fäster även uppmärksamhet vid att det under förhandlingarna bör ges ytterligare information om vilka konsekvenser överföringen av anslag från programmet Horisont Europa kommer att få för exempelvis EU:s strategi för artificiell intelligens inom vetenskap och EU:s strategi för AI-tillämpning, vilka kommissionen kommer att lägga fram förslag om i oktober 2025.

Statsrådet anser att ändringen av förordningen bör möjliggöra främjande av kvanttekniken och dess olika teknikområden, inklusive kvantdatorteknik, kvantobservation och kvantkommunikation, kvantkryptosystem och innovationscykelns olika faser. Eftersom kvanttekniken är i ett tidigt skede av sin utveckling anser statsrådet att det är viktigt att tillräcklig och långsiktig finansiering riktas till forskning om och utveckling av kvantteknik, mjukvara och algoritmer. Finansieringen bör stärka förmågan att utveckla kvantteknik av högsta kvalitet och applikationer som utnyttjar den, inklusive utnyttjande av kvantdatorteknik inom forskning om artificiell intelligens och exempelvis träning av AI-modeller.

Statsrådet betonar att man vid utvecklingen av kvanttekniken bör undvika att den fragmenteras, vilket kan försämra den strategiska styrningen och en effektiv resursfördelning.